

Warszawa, dnia 23 maja 2012 r.

KANCELARIA SENATU
BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ
DZIAŁ PETYCJI I KORESPONDENCJI

BKS/DPK-134/27677/12 WW

Nr: 27269, 27299, 27677, 27678, 27684, 27685, 27688, 27707, 27720, 27736, 27737, 27738, 27885, 27961, 27985, 28055.	Data wpływu od 25.03.2010 r. do 23.01.2012 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 7 maja 2012 r.

PRZEDWOJENNE PAPIERY WARTOŚCIOWE

TEMAT

**UREGULOWANIE SYTUACJI PRAWNEJ
OSÓB POSIADAJĄCYCH PRZEDWOJENNE
OBLIGACJE SKARBU PAŃSTWA**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycje indywidualne

16 posiadaczy lub spadkobierców przedwojennych obligacji Skarbu Państwa.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą uregulowania sytuacji prawnej osób posiadających przedwojenne obligacje Skarbu Państwa.

UZASADNIENIE WNOSZĄCYCH PETYCJE:

Autorzy petycji (*16 posiadaczy – głównie spadkobiercy – przedwojennych papierów wartościowych*) wnoszą o podjęcie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej uregulowania sytuacji prawnej osób posiadających przedwojenne obligacje Skarbu Państwa.

Zgłaszający petycje w korespondencji kierowanej do Senatu i jego organów postulują o uregulowanie zobowiązań państwa z tytułu przedwojennych obligacji. Z żalem, rozgoryczeniem oraz poczuciem wyrządzonej im krzywdy zwracają uwagę na następujące okoliczności:

1. Posiadacze obligacji do chwili obecnej nie doczekali się realizacji zobowiązań przyjętych przez państwo. W świetle obowiązującego prawa pozbawieni są możliwości dochodzenia swych roszczeń. Akty prawne wydane przed 1 września 1939 r. dotyczące emisji obligacji wskazywały, że celem umorzenia obligacji odbędą się losowania. Losowań takich nie przeprowadzono, a zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu obligacji utraciły jakąkolwiek wartość ekonomiczną. Takie działanie doprowadziło w istocie do utraty realnej wartości prawa majątkowego posiadaczy obligacji. Po 1989 r. Ministerstwo Finansów nie kwestionowało faktu, iż obsługa przedwojennych skarbowych papierów wartościowych nie została wznowiona, choć żadne przepisy prawne nie umorzyły zobowiązań Skarbu Państwa. Resort informował, że uregulowanie roszczeń wynikających z tego tytułu pozostaje w sferze zainteresowania państwa. Kwestie te nie zostały jednak unormowane, co jest naruszeniem Konstytucji RP, gdyż wchodzi w sferę ochrony prawa własności oraz prowadzi do podważenia zaufania obywateli do stanowionego prawa.

2. Wnoszący petycje zwracają uwagę na orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 24 kwietnia 2007 r. (*sygn. akt SK 49/05*), które stworzyło prawodawcy możliwość uchwalenia aktu normatywnego regulującego tę kwestię. Uchwalenie ustawy jest istotne, jako potrzeba moralnego zadośćuczynienia i materialnej rekompensaty, gdyż próba sądowego dochodzenia roszczeń z tego tytułu skazana jest na niepowodzenie.

3. Właściciele obligacji oraz ich spadkobiercy (część zrzeszona w Stowarzyszeniu Posiadaczy Przedwojennych Obligacji – Wierzycieli Skarbu Państwa) swoje oszczędności nie przeznaczali na własne inwestycje, które mogły stworzyć rodzinie lepszą przyszłość (kształcenie swoich dzieci), ale przekazali je w dobrej wierze, na rozbudowę niepodległego

kraju. Udzielali zatem pożyczek z pobudek patriotycznych, z wielkiej miłości do Ojczyzny, zrujnowanej po 123 latach zaborów. Pozyskane z obligacji środki wykorzystane zostały m.in. na reformę pieniężną (przeprowadzoną przez premiera Władysława Grabskiego w 1924 r.), rozbudowę infrastruktury (powstanie Centralnego Okręgu Przemysłowego), budowę portu i miasta Gdynia oraz innych ważnych inwestycji. Obywatele zaufali państwu, powierzając mu często oszczędności całego życia, a obecnie posiadane przez nich obligacje traktowane są jak papiery bezwartościowe, dlatego że państwo do dziś nie wywiązało się ze swoich zobowiązań. Poczucie krzywdy nasila dodatkowo fakt, iż niektórzy wierzyciele zagraniczni zostali potraktowani inaczej, bo w okresie powojennym władze zawarły szereg odszkodowawczych porozumień z rządami tych państw z tytułu mienia, którego zostali pozbawieni ich obywatele, obejmowało to także przedwojenne obligacje. W tym kontekście wnoszący petycje podkreślają, że praworządny kraj w pierwszej kolejności reguluje zadłużenie wobec własnych obywateli.

4. Obligacje - papiery dłużne, potwierdzające udzielenie przez nabywcę pożyczki ich Emitentowi, czyli Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Ministra Finansów są traktowane, jako najbezpieczniejsza inwestycja i lokata kapitału. *Emitent zobowiązuje się zwrócić pożyczkę wraz z odsetkami w ściśle określonym terminie.* Zatem długi państwa są spłacane zanim zaciągnię się nowe zobowiązania np. kredyty bankowe nie ulegają przedawnieniu, lecz podlegają karom umownym z odsetkami. W przypadku obligacji przedwojennych ich właściciele czują się oszukani, gdyż nie mogą odzyskać wartości tych papierów wartościowych, nie wspominając już o odsetkach. Taka sytuacja podważa wiarygodność emitowanych obecnie obligacji.

STAN PRAWNY:

W okresie międzywojennym obligacje Skarbu Państwa były emitowane na podstawie licznych aktów prawnych. Autorzy petycji posiadają przedwojenne papiery wartościowe wypuszczane na mocy następujących przepisów:

1. Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 17 marca 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań Skarbu Państwa z tytułu pożyczek państwowych oraz o konwersji rzeczonych pożyczek (Dz. U. Nr 27, poz. 274). *Konwersja pożyczek tj. zamiana jednej lub więcej pożyczek na inną. Celem konwersji jest zmniejszenie ilości pożyczek, uzyskanie dogodniejszych warunków spłaty czy też obniżenie ich oprocentowania.*

2. Ustawa z dnia 1 lutego 1930 r. upoważniająca Ministra Skarbu do wypuszczenia serji III premjowej pożyczki dolarowej (Dz. U. Nr 10, poz. 66) w art. 1 dała upoważnienie do emisji pożyczki dolarowej do wysokości kwoty nominalnej 7.500.000 dolarów Stanów Zjednoczonych Ameryki w obligacjach na okaziciela po 5 dolarów każda.

3. Ustawa z dnia 26 marca 1935 r. o upoważnieniu Ministra Skarbu do wypuszczenia wewnętrznej pożyczki inwestycyjnej (Dz. U. Nr 21, poz. 122), na mocy art. 1 ustawy uruchomiona została pożyczka wewnętrzna w obligacjach na okaziciela do wysokości kwoty imiennej 200.000.000 zł w złocie. Celem pożyczki była rozbudowa sieci komunikacyjnej, roboty wodne i popieranie ruchu budowlanego oraz inne inwestycje gospodarcze o znaczeniu ogólnopaństwowym, a także spłata, bądź konwersja, innych tytułów długu wewnętrznego Skarbu Państwa. Spłata pożyczki miała nastąpić najpóźniej w okresie 50 lat od daty emisji poprzez stopniowe umarzanie obligacji, w tym celu losowanych według ustalonego planu umorzenia.

4. Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 stycznia 1936 r. o konwersji państwowych pożyczek wewnętrznych (Dz. U. Nr 3, poz. 10), wprowadził reguły konwersji wcześniej wypuszczonych pożyczek państwowych (sześciu emisji), przy czym w wypadku pożyczek niewymienionych w dekrete, posiadaczom obligacji przyznano prawo złożenia ich do konwersji na pożyczkę uruchomioną zgodnie z art. 6-13 dekretu na warunkach ustalonych w rozporządzeniu Ministra Skarbu.

5. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1937 r. o konwersji i zamianie papierów emisyjnych państwowych, samorządowych i gwarantowanych przez Skarb Państwa, wypuszczonych w walutach obcych (Dz. U. Nr 28, poz. 207), na mocy której papiery emisyjne państwowe oraz papiery emisyjne samorządowe i gwarantowane przez Skarb Państwa wypuszczone w walutach obcych, były na żądanie posiadaczy skonwertowane na obligacje państwowej pożyczki wewnętrznej. Szersza informacja o emisji obligacji na mocy wymienionych wyżej przepisów zawarta jest w załączniku do niniejszej petycji.

Do roszczeń z tytułu obligacji przedwojennych zastosowanie znajdują:

1. Art. XIX ustawy z dnia 18 lipca 1950 r. Przepisy wprowadzające przepisy ogólne prawa cywilnego (Dz. U. Nr 34, poz. 312) który stanowi, iż do roszczeń nieprzedawnionych do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 18 lipca 1950 r. Przepisy ogólne prawa cywilnego (Dz. U. Nr 34, poz. 311) będą miały zastosowanie przepisy tej ustawy dotyczące przedawnienia, tj. art. 105, w myśl, którego roszczenia majątkowe przedawniają się z upływem dziesięciu lat.

2. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 94) w art. XXXV stanowi, iż do roszczeń nieprzedawnionych do dnia wejścia w życie Kodeksu cywilnego będą miały zastosowanie przepisy tego kodeksu dotyczące przedawnienia, tj. art. 118 zgodnie z którym termin przedawnienia roszczeń majątkowych upływa po dziesięciu latach.

PRACE LEGISLACYJNE:

Petycja w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej dotyczącej uregulowania sytuacji prawnej osób posiadających przedwojenne obligacje Skarbu Państwa była rozpatrywana w VII kadencji Senatu (P-19/10).

Marszałek Senatu **24 marca 2010 r.** skierował petycję do rozpatrzenia przez Komisję Praw Człowieka, Praworządności i Petycji. Komisja 6 maja 2010 r. rozpatrzyła petycję, przeprowadzona została dyskusja i senatorowie zwrócili się do ministerstw o informacje dotyczące sytuacji prawnej posiadaczy przedwojennych obligacji.

1 lipca 2010 r. komisja kontynuowała prace nad petycją, zaprezentowano informacje zawarte w pismach Ministerstwa Finansów i Ministerstwa Sprawiedliwości. W głosowaniu podjęto decyzję o kontynuowaniu prac nad petycją po zasięgnięciu opinii *Komisji Budżetu i Finansów Publicznych*.

Ministerstwo Finansów (*pismo z dnia 19 maja 2010 r.*), poinformowało, że w okresie dwudziestolecia międzywojennego Skarb Państwa dokonał kilkudziesięciu emisji obligacji zarówno na rynek krajowy, jak i na rynki zagraniczne. Po zakończeniu II wojny światowej obsługa obligacji wyemitowanych przez Skarb Państwa przed 1 września 1939 r. nie została wznowiona. Mimo to, zgodnie z art. 16 i 17 dekretu z dnia 27 lipca 1949 r. o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nieumorzonych zobowiązań pieniężnych, utrzymana została w mocy gwarancja państwa do zobowiązań Skarbu Państwa udzielona obligacjom emitowanym przed wejściem w życie tego dekretu, a jeszcze nieumorzonym.

Według jedynego znanego Ministerstwu Finansów, wiarygodnego źródła, jakim jest *Wykaz długów i gwarancji finansowych państwa na dzień 1 kwietnia 1939 r.* (M. P. z 1939 Nr 122, poz. 288) suma zobowiązań Skarbu Państwa z tytułu przedwojennych papierów wartościowych wyemitowanych na rynek:

1. krajowy – wynosi 2 mld 18 mln 300 tys. przedwojennych złotych. Jednakże dekretem z dnia 27 lipca 1949 r. unieważniono pożyczki z lat 1918–1922 na około 300 tys. przedwojennych zł. Zobowiązania z tytułu wewnętrznych długów emisyjnych wynoszą 2 mld 18 mln przedwojennych zł, wartość ta nie uwzględnia gwarantowanych przez Skarb Państwa emisji papierów wartościowych przez związki samorządów terytorialnych, fundusze, monopole i przedsiębiorstwa państwowe,

2. zagraniczny – wynosi 436 mln 600 tys. przedwojennych złotych.

Resort nie posiada wiarygodnych informacji na temat wielkości emisji papierów wartościowych, które znajdują się w rękach posiadaczy, ani ilości zniszczonej w czasie II wojny światowej jak i po jej zakończeniu. Nie dysponuje też jednoznacznymi informacjami na temat wielkości emisji tych papierów przez inne instytucje, wymienione wyżej, które były

objęte gwarancją Skarbu Państwa.

Ministerstwo Finansów stwierdziło również, iż w świetle przepisów art. XIX ustawy z dnia 18 lipca 1950 r. – Przepisy wprowadzające przepisy ogólne prawa cywilnego oraz art. XXXV ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Przepisy wprowadzające kodeks cywilny roszczenia wynikające z przedwojennych papierów wartościowych wyemitowanych przed 1939 r. należy uznać co do zasady za przedawnione. Jedynie kilkunastu posiadaczy przedwojennych skarbowych papierów wartościowych wytoczyło przeciwko Skarbowi Państwa powództwa przed upływem przedawnienia posiadanych przez nich obligacji, przerywając tym samym jego bieg. Wartość nominalna posiadanych przez nich obligacji wynosi 209 tys. 500 przedwojennych złotych.

W ocenie ministerstwa brak jest uzasadnienia dla tworzenia specjalnych przepisów prawnych, dotyczących przedwojennych obligacji Skarbu Państwa. Posiadacze takich obligacji mogą dochodzić swoich roszczeń przed sądami powszechnymi, które są właściwe do rozstrzygnięcia spraw tego rodzaju.

Ministerstwo Sprawiedliwości (*pismo z 26 maja 2010 r.*) stwierdziło, że Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z 24 kwietnia 2007 r. uznał za niezgodny z Konstytucją RP art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny w zakresie, w jakim ogranicza dostęp do waloryzacji sądowej, zagwarantowanej w art. 358¹ §3 Kodeksu cywilnego, w odniesieniu do zobowiązań pieniężnych powstałych przed 30 października 1950 r., wynikających z obligacji emitowanych przez Skarb Państwa. Trybunał odroczył utratę mocy tego przepisu na okres 12 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw RP. Należy podkreślić, że Trybunał Konstytucyjny uznał za zgodne z Konstytucją przepisy dotyczące terminów przedawnienia roszczeń.

W ocenie resortu w obecnej sytuacji należy uznać, że nie istnieje uzasadnienie dla tworzenia przepisów prawnych, dotyczących przedwojennych obligacji Skarbu Państwa. Trybunał Konstytucyjny w swoim orzeczeniu zasugerował jedynie ustawodawcy możliwość ewentualnych regulacji prawnych, normujących sytuację prawną posiadaczy tych obligacji. Wyrok Trybunału nie stanowi jednak nakazu uregulowania wykupu przedmiotowych obligacji, którego niewykonanie stanowiłoby podstawę do roszczeń odszkodowawczych.

Zdaniem resoru posiadacze takich obligacji mogą dochodzić swoich roszczeń przed sądami powszechnymi, które są właściwe do rozstrzygania tego rodzaju spraw. W związku z wyrokiem Trybunału utrata mocy obowiązującej art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oznacza, że posiadacze przedwojennych obligacji mogą dochodzić przed sądami powszechnymi swoich roszczeń o zwaloryzowanie ich wartości, jednakże waloryzacja sądowa zobowiązań pieniężnych powstałych przed 30 października

1950 r. jest możliwa tylko w odniesieniu do zobowiązań nieprzedawnionych.

29 lipca 2010 r. Komisja Budżetu i Finansów Publicznych zapoznała się z petycją, po wysłuchaniu opinii przedstawicieli rządu oraz po przeprowadzeniu dyskusji, **nie wyraziła pozytywnej opinii w sprawie podjęcia prac nad inicjatywą ustawodawczą** dotyczącą uregulowania sytuacji prawnej posiadaczy przedwojennych obligacji.

23 listopada 2010 r. odbyło się wspólne, seminaryjne posiedzenie Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji oraz Komisji Budżetu i Finansów Publicznych pt. ***Reprywatyzacja i roszczenia obywateli wobec Skarbu Państwa.***

W obradach Komisji wzięli udział m.in.: szefowie zainteresowanych resortów i instytucji, jak również przedstawiciele stowarzyszeń i organizacji rewindykacyjnych w tym prezes Stowarzyszenia Posiadaczy Przedwojennych Obligacji Wierzycieli Skarbu Państwa.

Wiceminister finansów omówił problemy finansowania rekompensat i podkreślił, że „kwestii przedwojennych obligacji nie należy wiązać z procesem reprywatyzacji. W przypadku obligacji często brak jest realnych właścicieli lub ich spadkobierców, jednocześnie same obligacje zostały częściowo zniszczone w czasie wojny”.

Podsumowując debatę, senator Kazimierz Kleina wyraził nadzieję, że mimo iż nie jest możliwe naprawienie wszystkich krzywd, wnioski z dyskusji będą brane pod uwagę w pracach legislacyjnych związanych z problematyką reprywatyzacyjną.

1 marca 2011 r. komisja podsumowała dotychczasowe działania, senatorowie zdecydowali o przygotowaniu założeń do projektu ustawy o możliwości uregulowania sytuacji prawnej osób posiadających przedwojenne obligacje Skarbu Państwa.

12 kwietnia 2011 r. komisja kontynuowała prace nad petycją, senatorowie zapoznali się z informacjami nadesłanymi w sprawie petycji z Ministerstwa Finansów oraz od Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku Gospodarstwa Krajowego.

Ministerstwo Finansów (pismo z 31 marca 2011 r.) przedstawiło wykaz aktów prawnych na podstawie, których wyemitowane zostały przedwojenne obligacje.

Bank Gospodarstwa Krajowego (pismo z 4 kwietnia 2011 r.) udzielił wyjaśnień, iż BGK w latach 1990-1995 informacyjnie przeprowadził rejestr obligacji wyemitowanych przed 1 września 1939 r. Celem działań było uzyskanie wiedzy o skali problemu oraz przekazanie wyników rejestracji Ministerstwu Finansów. Była to rejestracja sondażowa, przeprowadzona na podstawie niepoświadczonych kserokopii papierów wartościowych, bez ustalenia dokumentów tożsamości aktualnych ich posiadaczy. Rejestrowano wówczas tylko osoby, które posiadały obligacje i zgłosiły się na wezwanie banku. Bank nie rejestrował liczby, rodzaju i szacunkowej wartości posiadanych przez nich papierów.

W latach 1990-2001 do BGK wpłynęło łącznie 5.674 zgłoszenia.

Z informacji wynika również, że BGK był wzywany przez posiadaczy obligacji do zawarcia ugód sądowych w sprawach o roszczenia z papierów wartościowych emitowanych przez Bank, Skarb Państwa i inne nieistniejące już instytucje finansowe. W 2007 r. przeciw BGK złożono 100 wniosków o zawiązanie do próby ugodowej na kwotę ok. 899 mln zł. W pierwszym kwartale 2008 r. złożono 32 wnioski na kwotę ok. 243 mln zł. Roszczenia te nie obrazują w pełni skali problemu, gdyż część wnioskodawców wzywających bank do zawarcia ugody podawała zwaloryzowaną wartość papierów wartościowych, według wzrostu cen złota, inni podawali tylko ich wartość nominalną. W postępowaniach sądowych BGK podnosił, że w świetle obowiązującego prawa roszczenia te uległy przedawnieniu i w żadnym przypadku do zawarcia ugody sądowej nie doszło.

5 lipca 2011 r. komisja wysłuchała stanowiska autora petycji oraz podsumowała dotychczasowe prace. **W głosowaniu zapadła decyzja o zakończeniu prac nad petycją.**

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Oświadczenie senatorskie w VII kadencji Senatu (*4 listopada 2010 r.*) skierowane do Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczyło możliwości podjęcia przez Rzecznika działań mających na celu zadośćuczynienie osobom posiadającym przedwojenne obligacje Skarbu Państwa. W odpowiedzi Za-ca Rzecznika poinformował, że RPO na przestrzeni ostatnich ponad dwudziestu lat występował do organów władzy ustawodawczej o uregulowanie sytuacji prawnej posiadaczy tych papierów wartościowych. Ostatnie wystąpienie Rzecznik skierował do Premiera 24 kwietnia w 2008 r. Wystąpienia nie przyniosły oczekiwanego rezultatu. W ocenie Rzecznika jedynym rozwiązaniem jest ustawowe i kompleksowe uregulowanie sytuacji prawnej osób, które posiadają przedwojenne obligacje. Rzecznik nie posiada prawa do występowania z inicjatywą ustawodawczą, w ramach kompetencji podejmował wiele działań zmierzających do rozwiązania tego problemu. Rzecznik wyraził też przekonanie, iż sytuacja prawna tej grupy osób zostanie ostatecznie uregulowana.

INFORMACJE DODATKOWE:

Na zlecenie Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji w VII kadencji Biuro Analiz i Dokumentacji, zamówiło opinie na temat możliwości uregulowania sytuacji prawnej osób posiadających przedwojenne obligacje Skarbu Państwa. Opinie sporządzili:

1. dr Kamilla Marchewka-Bartkowiak, Katedra Teorii Pieniądza i Polityki Pieniężnej z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu,
2. prof. dr hab. Dariusz Dudek, Katedra Prawa Konstytucyjnego – Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

REKOMENDACJE BIURA:

W okresie powojennym nie były wypełnione obowiązki Skarbu Państwa dotyczące zaspokojenia praw posiadaczy obligacji wyemitowanych przed 1939 r. Prawa z tych obligacji też nie były realizowane po zakończeniu II wojny światowej. Nie dokonywano wypłaty odsetek ani premii, nie prowadzono losowań, które przewidywały regulacje prawne sprzed 1939 r. Państwo, mimo uznania ciągłości prawnej z okresem przedwojennym, nie wykonywało nałożonych na nie obowiązków.

W świetle orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego roszczenia wynikające z przedwojennych obligacji wyemitowanych przed 1939 r. należy uznać co do zasady za przedawnione, ponieważ ostatni termin zapadalności (wykupu) przypadł na dzień 1 grudnia 1995 r.

Zdaniem Ministra Finansów brak jest uzasadnienia dla tworzenia specjalnych przepisów prawnych, dotyczących przedwojennych obligacji Skarbu Państwa. Posiadacze takich obligacji mogą dochodzić swoich roszczeń przed sądami powszechnymi, które są właściwe do rozstrzygnięcia spraw tego rodzaju.

Rzecznik Praw Obywatelskich w odpowiedzi na oświadczenie senatorskie dotyczące przedwojennych obligacji (vide Działania Powiązane petycji) stwierdził, iż w jego ocenie jedynym rozwiązaniem jest ustawowe i kompleksowe uregulowanie sytuacji prawnej posiadaczy przedwojennych papierów wartościowych gwarantowanych przez Państwo Polskie.

Mając na uwadze wymienione wyżej informacje oraz fakt, iż kwestie dotyczące przedwojennych obligacji są podnoszone w licznej korespondencji napływającej wciąż do organów Senatu, należy rozważyć ewentualne prowadzenie prac nad tym zagadnieniem.

OPRACOWAŁA

Wanda Wójtowicz

DYREKTOR

Anna Pomianowska-Bąk

Autorzy petycji posiadają przedwojenne papiery wartościowe wypuszczane na mocy następujących przepisów:

1. Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 17 marca 1924 r. o przerechowaniu zobowiązań Skarbu Państwa z tytułu pożyczek państwowych oraz o konwersji rzeczonych pożyczek (Dz. U. Nr 27, poz. 274). *Konwersja pożyczek tj. zamiana jednej lub więcej pożyczek na inną. Celem konwersji jest zmniejszenie ilości pożyczek, uzyskanie dogodniejszych warunków spłaty czy też obniżenie ich oprocentowania.*

Pożyczkę zaciągnięto w celu konwersji asygnat pożyczki państwowej z 1918 r., obligacji 5% długoterminowej i krótkoterminowej pożyczki państwowej z 1920 r., obligacji 4% państwowej pożyczki premiowej z 1920 roku. Termin konwersji kilkakrotnie przedłużano na podstawie kilku aktów prawnych. Ostateczny plan umorzenia tej pożyczki, został zatwierdzony *rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 7 maja 1936 r. o ustalenia planu umorzenia 5% pożyczki konwersyjnej z 1924 r.* (Dz. U. Nr 41 poz. 304). Przewidywał on umorzenie pożyczki do 2 stycznia 1965 r.

2. Ustawa z dnia 1 lutego 1930 r. upoważniająca Ministra Skarbu do wypuszczenia serji III premjowej pożyczki dolarowej (Dz. U. Nr 10, poz. 66) w art. 1 dała upoważnienie do emisji pożyczki dolarowej do wysokości kwoty nominalnej 7.500.000 dolarów Stanów Zjednoczonych Ameryki w obligacjach na okaziciela po 5 dolarów każda.

Zgodnie z rozporządzeniem z dnia 12 lipca 1930 r. w sprawie wypuszczenia serji III premjowej pożyczki dolarowej (Dz. U. Nr 52, poz. 438), 1 lutego 1931 r. pożyczka została udzielona, podlegała spłacie po 10 latach od jej przyznania, tj. 1 lutego 1941 r. drogą wykupu obligacji według ich wartości imiennej z tym, że po 1 lutego 1936 r. Ministrowi Skarbu przysługiwało prawo zarządzenia spłaty przedterminowej.

3. Ustawa z dnia 26 marca 1935 r. o upoważnieniu Ministra Skarbu do wypuszczenia wewnętrznej pożyczki inwestycyjnej (Dz. U. Nr 21, poz. 122), na mocy art. 1 ustawy uruchomiona została pożyczka wewnętrzna w obligacjach na okaziciela do wysokości kwoty imiennej 200.000.000 zł w złocie. Celem pożyczki była rozbudowa sieci komunikacyjnej, roboty wodne i popieranie ruchu budowlanego oraz inwestycje gospodarcze ogólnopaństwowe, a także spłata, bądź konwersja, innych długów wewnętrznych Skarbu Państwa. Spłata pożyczki miała nastąpić najpóźniej w okresie 50 lat od daty emisji poprzez stopniowe umarzanie obligacji, w tym celu losowanych według ustalonego planu umorzenia. Minister Skarbu zgodnie z postanowieniami ustawy wydał rozporządzenia:

- *rozporządzenie z dnia 29 marca 1935 r. o wypuszczeniu 3% Premjowej Pożyczki Inwestycyjnej* (Dz. U. Nr 23, poz. 154); obligacje emitowano po 100 zł w złocie. Pożyczka

miała być spłacona do 1 maja 1985 r. poprzez trzykrotne corocznie od 1 września 1945 r. umarzanie części obligacji wylosowanych w tym celu w terminach 1 maja, 1 września oraz 2 stycznia według planu umorzenia podanego dla emisji w kwocie 100.000.000 zł w złocie. Spłata kapitału i wypłata odsetek oraz premii miała nastąpić w złocie według równowartości 900/5332 grama czystego złota za jednego zł w złocie.

- rozporządzenie z dnia 29 maja 1935 r. o ustaleniu kwoty imiennej 3% Premjowej Pożyczki Inwestycyjnej oraz ilości i wysokości emisji tej pożyczki (Dz. U. Nr 39, poz. 273), było podstawą ustalenia pożyczki w wysokości 230.000.000 zł w złocie. Umorzenie obligacji miało nastąpić od 1 września 1935 r. do 1 maja 1985 r.

- rozporządzenie z dnia 12 lipca 1935 r. w sprawie wypuszczenia 6% Pożyczki Inwestycyjnej (Dz. U. Nr 54, poz. 356) wykonano 15 lipca 1935 r. i wyemitowano 6% Pożyczkę Inwestycyjną na kwotę imienną 50.000.000 zł w złocie w obligacjach na okaziciela, po 100 zł w złocie wartości imiennej lub na wielokrotność tej kwoty. Umorzenie obligacji nastąpić miało corocznie począwszy od 1 stycznia 1936 r. nie później niż 15 lipca 1965 r.

4. Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 stycznia 1936 r. o konwersji państwowych pożyczek wewnętrznych (Dz. U. Nr 3, poz. 10), wprowadził reguły konwersji wcześniej wypuszczonych pożyczek państwowych (sześciu emisji), przy czym w wypadku pożyczek niewymienionych w dekrete, posiadaczom obligacji przyznano prawo złożenia ich do konwersji na pożyczkę uruchomioną zgodnie z art. 6-13 dekretu na warunkach ustalonych w rozporządzeniu Ministra Skarbu.

Konwersa objęła następujące pożyczki:

1) 5% państwowa renta ziemska serja I, wydana zgodnie z ustawą dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. z 1926 r. Nr 1, poz. 1),

2) 4% premjowa pożyczka inwestycyjna, uruchomiona na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 lutego 1928 r. (Dz. U. Nr 14, poz. 99),

3) 3% premjowa pożyczka budowlana serja I, wyemitowana z ustawy z dnia 23 marca 1929 r. o upoważnieniu Ministra Skarbu do wypuszczenia wewnętrznej pożyczki państwowej do wysokości 100.000.000 zł. w złocie (Dz. U. Nr 23, poz. 232),

4) 5¹/₂% pożyczka budowlana serja II, wypuszczona z ustawy z dnia 23 marca 1929 r. (Dz. U. Nr 23, poz. 232),

5) 5% państwowa renta wieczysta serja I, uruchomiona na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. o wypuszczeniu państwowej renty złotej (Dz. U. Nr 86, poz. 782),

6) 6% pożyczka inwestycyjna, wypuszczona z ustawy z dnia 26 marca 1935 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 122).

Zgodnie z dekretem obligacje przestawały być - z dniem jego wejścia w życie - umarżane według planów dotychczasowych oraz przynosić odsetki i premie, z wyjątkiem tych odsetek, które przypadać miały za ostatni kupon, którego bieg rozpoczął się przed dniem wejścia w życie dekretu. Kupony, których bieg rozpoczynał się po dniu wejścia w życie dekretu, stawały się nieważne. Dekret upoważnił Ministra Skarbu do wypuszczenia dla celów konwersji oraz konsolidacji tzw. 4% Pożyczkę Konsolidacyjną.

Rozporządzeniem z dnia 17 lutego 1936 r. o wypuszczeniu 4% Pożyczki Konsolidacyjnej i o warunkach konwersji państwowych pożyczek wewnętrznych (Dz. U. Nr 12, poz. 114 ze zm.) 15 maja 1936 r. ustalono pożyczkę w kwocie imiennej 600.000.000 zł w złocie w obligacjach na okaziciela po 50, 100, 500, 1.000, 5.000 i 10.000 zł w złocie. Pożyczka podlegała spłaceniu do 15 maja 1982 r. drogą dwukrotnego w każdym roku trwania pożyczki, poczynając od 15 listopada 1937 r., umarżania części obligacji według planu umorzenia, począwszy od 1 listopada 1937 r. aż do 15 maja 1982 r.

5. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1937 r. o konwersji i zamianie papierów emisyjnych państwowych, samorządowych i gwarantowanych przez Skarb Państwa, wypuszczonych w walutach obcych (Dz. U. Nr 28, poz. 207), zgodnie z którą papiery emisyjne państwowe oraz papiery emisyjne samorządowe i gwarantowane przez Skarb Państwa wypuszczone w walutach obcych, były na żądanie posiadaczy skonwertowane na obligacje państwowej pożyczki wewnętrznej. Dotyczyło to następujących pożyczek:

1) 6% pożyczki dolarowej wypuszczonej 1 kwietnia 1920 r. na podstawie ustawy z dnia 28 marca 1919 r. w sprawie zaciągnięcia pożyczki w wysokości 5 miliardów franków (Dz. U. Nr 29, poz. 252),

2) 8% pożyczki dolarowej ustanowionej 1 stycznia 1925 r. na podstawie ustawy z dnia 3 marca 1925 r. o wypuszczeniu pożyczki zagranicznej w dolarach Stanów Zjednoczonych Ameryki (Dz. U. Nr 22, poz. 154),

3) 1% pożyczki stabilizacyjnej, wypuszczonej 15 października 1927 r. na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 października 1927 r. o planie stabilizacyjnym i zaciągnięciu pożyczki zagranicznej (Dz. U. Nr 88, poz. 789),

4) 7% pożyczki dolarowej m. st. Warszawy, wypuszczonej 1 lutego 1928 r. na podstawie uchwały Rady Miejskiej m. st. Warszawy z dnia 5 marca 1928 r., zatwierdzonej reskryptem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr III. S. F. 827/28 z dnia 6 marca 1928 r.,

5) 7% pożyczki dolarowej Województwa Śląskiego, wypuszczonej 1 czerwca 1928 r. na podstawie ustawy Sejmu Śląskiego z dnia 28 lutego 1928 r. (Dziennik Ustaw Śląskich Nr 7, poz. 14),

6) innych papierów emisyjnych, wypuszczonych w walucie dolarowej, które ustali rozporządzenie Ministra Skarbu, z wyjątkiem obligacji serii III 4% premiowej pożyczki dolarowej, wypuszczonej na podstawie ustawy z 1 lutego 1930 r. upoważniającej Ministra Skarbu do wypuszczenia serii III premjowej pożyczki dolarowej (Dz. U. Nr 10, poz. 66).

Ustawa upoważniła Ministra Skarbu do ustalenia terminu rozpoczęcia i czasu trwania konwersji i zamiany oraz warunków, na jakich konwersja i zamiana będą oferowane posiadaczom poszczególnych papierów emisyjnych w drodze rozporządzenia np.:

- rozporządzenie z dnia 15 maja 1937 r. o warunkach konwersji i zamiany papierów emisyjnych państwowych i samorządowych, wypuszczonych w walutach obcych, oraz o wypuszczeniu 4¹/₂% Wewnętrznej Pożyczki Państwowej 1937 r. (Dz. U. Nr 37, poz. 284),

- rozporządzenie z dnia 30 marca 1938 r. w sprawie konwersji 6% pożyczki dolarowej z 1920 r., 7% pożyczki stabilizacyjnej z 1927 r. transzy dolarowej oraz 7% pożyczki m. st. Warszawy z 1928 r. bez kuponu bieżącego w dniu 1 lutego 1938 r. (Dz. U. Nr 24 poz. 214).